

Korrebacken

Integrerad, flexibel förskola för rörelsehindrade barn

Ingrid Bjerre

Bengt Niméus

Korrebackens förskola i Malmö fungerar som ett vanligt daghem för 23 rörelsehindrade (rh) och 23 icke rörelsehindrade barn i åldrarna 1/2 – 7 år. Verksamheten vid förskolan redovisas i nedanstående artikel av docent Ingrid Bjerre och psykolog Bengt Niméus, habiliteringsavdelningen, barnkliniken, Malmö allmänna sjukhus i samråd med personalen vid förskolan samt kurator och psykolog från socialförvaltningen i Malmö.

Förskolan ifråga har särskilt intresse genom att man valt en kompromiss mellan den segregerade förskolan och det som kallas individuell integrering, där det handikappade barnet går i en vanlig förskola.

Rörelsehindrade barn hämmas i sin psykiska och sociala utveckling av sitt handikapp. De har inte samma möjligheter som andra barn att utforska och lära sig av omvärlden och kan ofta ej på ett naturligt sätt knyta kontakter med jämnåriga. De har därför stort behov av den stimulans och träning förskolan kan ge. Behovet av rörelseträning är också stort i förskoleåldern och kan tillgodoses på förskolan.

Den dagliga verksamheten vid förskolan

Korrebackens förskola har varit igång mer än 1 år och fungerar som ett vanligt daghem för 23 rörelsehindrade (rh) och 23 icke rörelsehindrade barn i åldrarna 1/2 – 7 år. Barnen är uppdelade i en spädbarnsgrupp och en småbarnsgrupp med vardera 8 barn samt tre syskongrupper med vardera 10 barn.

Personalen består av 1 föreståndare, 7 förskollärare, 11 barnsköterskor, 1 ekonomibiträde, 2 sjukgymnaster och 1 logoped.

De rörelsehindrade barnen får plats på Korre-

bäcken även om deras föräldrar inte arbetar eller studerar. En del av dessa barn vistas där bara på halvtid, vilket innebär cirka 5 timmar per dag. I de grupper som har många barn på halvtid sker allting mycket intensivt under 5 timmar, både vanlig förskoleverksamhet, sjukgymnastbehandling och logopedbehandling, vilket kan vara tröttsamt för både barn och personal.

Korrebackens förskola är öppen mellan kl 6.15 och 18.30 måndag–fredag. Kl 8 varje dag serveras frukost till de barn som kommit då. Därefter leker vi, spelar spel osv och väntar på att Färdtjänstbussen skall komma. De flesta rh-barnen kommer med Färdtjänst. När alla har anlänt, kl 9, diskuteras vad vi skall göra under dagen. Vi brukar vid denna tid ha samlingsstund och tala om något aktuellt ämne. Samlingsstunden kan vara med hela gruppen eller uppdelad i mindre grupper. Efter samlingen är det någon avdelning som går in till simbassängen på habiliteringsavdelningen och badar. Varje grupp har tillgång till bassängen 1 timme en förmiddag i veckan. Verksamheten under förmiddagen består av promenader, husliga sysselsättningar och liknande, som förekommer vid ett vanligt daghem. Eftersom vi är beroende av speciella transportmedel för att göra längre utflykter, försöker vi planera i god tid så att varje avdelning har möjlighet att åka någonstans en gång per vecka.

Kl 11.50 varje dag kommer middagsmaten i vagn från centralköket, så då är alla åter samlade för att äta middag. Efter middagen samlas man på varje avdelning till en vilo- och avkopplingsstund. De små barnen sover, de större brukar lyssna på saga eller på någon grammfonskiva. Kl 14 kommer Färdtjänstbussen och hämtar de barn som är på halvtid. De andra barnen kommer igång igen efter

vilostunden och aktiviteterna kan ske inomhus eller utomhus. Vid 15.30-tiden på eftermiddagen åter vi mellanmål och barnen hämtas sedan efterhand fram till kl 18, då huset i de flesta fall är tomt.

Planering av Korrebäcken

Då vi 1969 planerade för vård och behandling av rörelsehindrade barn och ungdomar i Malmö kommun var daghemmet en av de väsentligaste bitarna i planeringen. I Malmö fanns sedan många år en rh-förskola av mera konventionell typ med möjlighet till behandling av sjukgymnast och talpedagog. Det var emellertid en del saker vi gärna ville ha ytterligare till den förskola som planerades:

1. Lokaler särskilt utformade för motorisk träning och omväxlande lek.
2. Ändamålsenlig uteplats, så att även utomhus-träning kunde bedrivas.
3. Möjlighet till att ta hand om barn från 1/2 – 1 års ålder. Den tidiga behandlingen bör ofta vara intensiv. Detta kan vara svårt att hinna och orka med för föräldrarna, både att komma så ofta till terapi som vi önskar och att bära så stor del av behandlingsansvaret, som detta kan innebära.
4. Kontakt med friska barn för bättre social anpassning och stimulans att ta efter friska barns betende.

Utredningen och lokalprogrammet för habiliteringsavdelningen och förskolan gjordes av Ingrid Bjerre, barnhabiliteringsläkare, Kerstin Ödlund, sjukgymnast och Anders Westerberg, utredningssekreterare i Malmö sjukvårdsförvaltning. I planeringen hade vi god hjälp av docent Bo Bille och förskollärare Barbro Ekström från Folke Bernadottehemmet i Uppsala. Framför allt utformningen av barnstugan byggde mycket på Barbro Ekströms erfarenheter av förskolepedagogik för rh-barn.

Barnstugan planerades ursprungligen för 75 barn: 50 rörelsehindrade och 25 icke rörelsehindrade. Vi ville ha möjlighet till både hel- och halvdagsvistelse där för barnen och de rörelsehindrade barnen skulle kunna vara där utan krav på att båda föräldrarna hade förvärvsarbete. Vi framhöll i utredningen också vikten av utrymme, möjlighet att ha hjälpmedel samt hög personaltäthet. Vi poängterade möjligheten att integrera sjukgymnastiken i förskoleunder-

visningen – så litet som möjligt skulle rh-barnen tagas ifrån gruppen för sin sjukgymnastiska behandling. Då barnstugan så småningom ritades blev den mycket stor till ytan. Under de år som gått hade individualintegreringen i förskolor och daghem blivit allt vanligare och Barnstugeutredningen hade gett nya instruktioner för hur barndaghem och förskolor skulle planeras. Föräldraföreningen för rörelsehindrade barn, RBU, var rädd att en alltför stor rh-barnstuga skulle verka segregrande även om där ingick en stor grupp icke rörelsehindrade barn. De ursprungliga planerna fick således justeras rätt mycket och efter flera år och många konferenser med bla SPRI, Socialstyrelsen, Barnomsorgen i Malmö, Föräldraföreningen för rörelsehindrade barn och ungdomar, olika befattningshavare i barnhabilitering och rh-förskola m fl, så växte den nuvarande förskolan Korrebäcken fram och var färdig i augusti 1976 för inflyttning. Under planeringstiden gick ansvaret för förskoleverksamheten över från Sjukvårdsförvaltningen till Socialförvaltningen. Den skulle bedrivas enligt samma principer som övriga förskolor i kommunen. Samtidigt ändrade man proportionen mellan barngrupperna till hälften rörelsehindrade och hälften icke rörelsehindrade barn. Lokalerna var betydligt mindre än de ursprungligen planerats och totalantalet barn bestämdes till cirka 50. Behandlingen skulle tillgodoses av sjukgymnast och logoped anställda av Sjukvårdsförvaltningen och knutna till barnhabiliteringen men med arbetsplats på förskolan.

Då det gällde utformning av lokaler och utrustning var en del planerat på ett tidigt stadium med särskild tanke på motorisk träning och stimulans för rörelsehindrade barn. Härtill kom nu många goda idéer från förskollärare, som mer tänkte på "vanliga" barns behov i samma ålder. Ibland skar sig åsikterna – men vi försökte jämk ihop det med målsättningen att de rörelsehindrade barnen huvudsakligen är barn. Handikappet måste man försöka

.....

Handikappet måste man försöka kompensera så långt möjligt och acceptera det i vardagen, "leva med det".

.....

kompensera så långt möjligt och acceptera det i vardagen, "leva med det".

Introduktion

Alla nyöppnade förskolor i Malmö startar sin verksamhet med introduktionsveckor, ledda av kurator och psykolog. Målsättningen för introduktionskurserna är:

- att personalen skall få möjlighet att lära känna varandra på ett sådant sätt att en god samarbetsanda utvecklas på förskolan.
- att personalen skall ges möjlighet att i små och stora grupper diskutera frågor som är av vikt för verksamheten, såsom planering och uppläggning av innehållet i arbetet i barngrupperna, föräldrasamarbete, normer i förskolan.
- att personalen skall få mera kunskap om förvaltningens organisation och funktion, för att lättare kunna påverka sin egen och förskolans situation.

För Korrebackens del tillkom ytterligare ett moment. Det var mycket viktigt att personalen fick förståelse för de särskilda problemen hos handikappade barn. Från habiliteringsavdelningen hade sjukgymnast, kurator, logoped och läkare tid avsatt under introduktionsveckorna för information. Personalen gavs också tillfälle att diskutera egna känslor, förväntningar och upplevelser inför att arbeta i en barngrupp bestående av både rörelsehindrade och icke rörelsehindrade barn.

Intentionerna var att personalen skulle se barnen i första hand som individuella barn, var och en med sin personlighet. Det framhölls att intresset inte får begränsas till rörelsehindret med betoning av det som barnet inte kan utan måste rikta sig mot vad barnen kan och förmår utveckla.

Väsentligt var att var och en i personalgruppen kände att han/hon var med om att utforma arbetet på förskolan. Detsamma gällde givetvis de föräldrar som skulle ha sina barn på förskolan. De måste känna sig välkomna och känna att man var beredda att lyssna till deras förslag. Samtliga barns föräldrar bjöds därför in till introduktionen vid två tillfällen. Första gången diskuterades samarbete mellan förskola och hem, men också vilka krav föräldrar och förskola kan ställa på varandra. Vid det andra tillfället gick föräldrar och personal avdelningsvis igenom

Det är tryggt för barnen att känna att föräldrar och personal tillsammans försöker skapa en bra uppväxtmiljö

inskolning av barnen. Man diskuterade problem kring inskolningen och i vilken ordning barnen skulle inskolas. Ett nära samarbete mellan hem och förskola är viktigt. Det är tryggt för barnen att känna att föräldrar och personal tillsammans försöker skapa en bra uppväxtmiljö.

Förskolepersonalen tycker

Alla som arbetar på Korrebacken har tidigare varit på andra förskolor och upplever det låga barnantalet i grupperna som mycket positivt. Personaltätheten är större än på andra förskolor p.g.a. de rörelsehindrade barnen. Arbetet blir mer tillfredsställande då det ges möjligheter att varje dag hinna med varje barn. Väldigt stimulerande och positivt är det oerhörda föräldragensvar som finns. Till olika träffar och föräldramöten kommer föräldrarna mangrant.

Föräldrarna tycker

Föräldrarna har vid två tillfällen fått besvara enkäter om förskolan. En absolut majoritet av föräldrarna menar att deras barn trivs mycket bra eller bra i förskolan. Nästan alla föräldrar tycker också att sammansättningen med lika många rörelsehindrade och icke rörelsehindrade barn fungerar bra och några framhåller också att denna integration förefaller ge minsta möjliga risk för särställning och särbehandling av de rörelsehindrade barnen. Föräldrarna är också nöjda med personalsammansättningen vid Korrebackens förskola och de framhåller att det är positivt att olika personalkategorier arbetar sida vid sida inom förskolan. Några negativa synpunkter på att förskolan placerats i anslutning till habiliteringsavdelningen har ej framkommit. En del framhåller att det är bra med möjligheterna att kunna utnyttja

Nästan alla föräldrar tycker att sammansättningen med lika många rörelsehindrade och icke rörelsehindrade barn fungerar bra

habiliteringsavdelningens utrymme såsom bassäng och gymnastiksal. Nästan alla föräldrarna finner samarbetet med personalen vid förskolan bra.

Sjukgymnasterna tycker

Korrebackens förskola är byggd så att den skall ge möjlighet till spontan träning av rörelsehindrade barn genom att det finns trappor, sluttande golv etc. Den sjukgymnastiska behandlingen skall försiggå i de ordinarie utrymmena och helst integreras i daghemmets vanliga aktiviteter. Förskolan har ej speciellt behandlingsrum för sjukgymnastik. En del av behandlingen förläggs t ex till stora lekhallen och de barn som behandlas kan ha och har oftast sina kamrater med vid behandlingen. Ibland utförs behandlingen i utrymmen inom förskolan, som ligger mera avskilda, där sjukgymnasten arbetar mera med en patient utan att övriga barn deltar i behandlingen. Sjukgymnastens behandling kan också bestå av medverkan vid måltiderna för matträning och för att se till att barnen sitter rätt. För många barn fungerar detta sätt att behandla utmärkt, men en del barn kräver lugnare miljö för att behandlingen skall kunna genomföras på ett adekvat sätt. Önskvärt vore därför att också ha tillgång till ett eget behandlingsrum i omedelbar anslutning till förskolans lokaler. Där skulle man också kunna förvara behandlingsmaterialet på ett bättre sätt.

Denna form av arbete ställer stora krav på samarbete mellan sjukgymnaster och övrig personal på daghemmet. Behandlingen måste ofta sättas åt sidan för att ordinarie daghemsverksamhet skall fungera, speciellt med tanke på att en del av barnen vistas på daghemmet endast halva dagen. Sjukgymnaster och förskolepersonal lägger tyngdpunkten på olika delar av arbetet med barnen. Det blir svårare att uppleva helheten i sitt arbete som sjukgymnast och frågan är om detta är beroende på för stora krav på direkt sjukgymnastiska insatser och att man inte tillräckligt ser vilka social-emotionella vinster man kan

.....

Sjukgymnaster och förskolepersonal lägger tyngdpunkten på olika delar av arbetet med barnen

.....

göra genom att arbeta mera flexibelt och anpassa sin verksamhet till daghemsverksamheten. Hur mycket skall sjukgymnasten ge avkall på den egentliga sjukgymnastiska behandlingen, som hon tror sig veta gör barnet fysiskt bättre, för att ge tid för andra aktiviteter?

Logopeden tycker

Målsättningen för arbetet med barnen är att på olika sätt utlösa aktiviteter hos de rörelsehindrade barnen, helst genom och tillsammans med de övriga barnen. Här finns ett behov av struktur i form av leksaker och övningar, som främst bör tjäna de rörelsehindrade barnen utan att inverka negativt på de övrigas utveckling. Man kan här som logoped delta i olika aktiviteter, ex utelek, studiebesök o dyl och dessa aktiviteter kan fint utnyttjas för språk- och begreppsträning i ett naturligt sammanhang.

Utöver denna talträning, som integreras i den övriga verksamheten, har logopeden också möjlighet att arbeta mera intensivt med enskilda barn. Det finns ett behandlingsrum utrustat med spegel, bandspelare och förstärkare. Som helhet fungerar talträningen på Korrebacken bra.

Psykologen tycker

Korrebackens förskola är intressant genom att man där har valt en kompromiss mellan den segregerade förskolan och det som kallas individuell integrering, där det handikappade barnet går i en vanlig förskola. Man har behållit fördelarna med den segregerade skolan, såsom speciellt anpassade lokaler, lämpligt material, små grupper och möjligheter att efterhand utveckla ett handikappmedvetande. Det senare underlättas av att det finns andra handikappade omkring barnet, som det kan identifiera sig med. Barnet behöver inte uppleva sig som alltför annorlunda jämfört med alla andra människor. Det är också viktigt att personalen är van att arbeta med rörelsehindrade barn. Samtidigt har man tagit fördelarna med integrering, genom att de handikappade i gruppen kan leka med normala barn. De stimuleras av dessa och det sker en påverkan på hela verksamheten av de icke rörelsehindrade barnen och deras föräldrar. Personalen som arbetar på förskolan har härigenom ständigt en referensram från normala

Hos förskolebarn finns ännu ej så mycket känslor av att tycka synd om eller att få skuld-känslor gentemot handikappade barn

barn och påverkas även av dessa barn.

På Korrebackens förskola får de rörelsehindrade barnen ett sk normalt bemötande av sina jämnåriga. Hos förskolebarn finns ännu ej så mycket känslor av att tycka synd om eller att få skuldkänslor gentemot handikappade barn. Här är de vuxnas, föräldrar och personals agerande, av utomordentligt stor vikt. Det gäller att låta barnen i största möjliga

utsträckning själva finna fram till på vilka villkor de vill leka tillsammans. Det finns annars risk att man genom att framtvinga ett alltför stort hänsynstagen-de mellan de båda grupperna kan skapa upplevelser hos barnen att de måste umgås med varandra. De rörelsehindrade kan då uppleva att de andra barnen leker med dem för att de vuxna vill. Detta kan skapa ömsesidiga skuldkänslor och man har då inte vunnit någonting genom den integrering som skett. I förskolan finns många naturliga sätt att samla hela barngruppen till ett umgänge vid måltider, sagoläsning, utfärder etc. Utöver detta bör barnen på egen hand i stor utsträckning finna fram till vem de vill leka med och hur de vill leka.

Rökavvänjning

åter i blickpunkten.

Socialmedicinsk tidskrifts

temanummer 1/1975

Artiklar av

Gösta Tibblin, Lars Wilhelmsson, Suzanne Ander, Bodil Lindström, Lita Tibblin, Anna-Lisa Myrsten, Claes-Göran Karlsson, Bo Brantmark, Per Ohlin, Håkan Westling

Pris kr 8:— per ex + moms. Vid större beställningar direkt hos redaktionen lämnas rabatt: 25 ex 10 %, 50 ex 15 %, 100 ex 20 %

Socialmedicinsk tidskrift, Fack, 104 01 Stockholm 60 Tel. 08/87 34 91. Postgiro 1179-1

Nyhyttan

Kurort och enskilt sjukhem

Storslagen bergslagsnatur — utmärkta promenadvägar — hög och torr barrskogsluft — sjukgymnastik — massage — bad.

Läkare: *Med. Dr G. Smårs.*

Behandling av invärtes sjukdomar, mag- och tarmsjukdomar, hjärt- och blodtryckssjukdomar, reumatiska åkommor. Konvalescens och rekreation. Prospekt och upplysningar genom rumsbeställningar. Tel 0587/604 00.

Postadress: FACK 65, 710 32 JÄRNBOAS.